

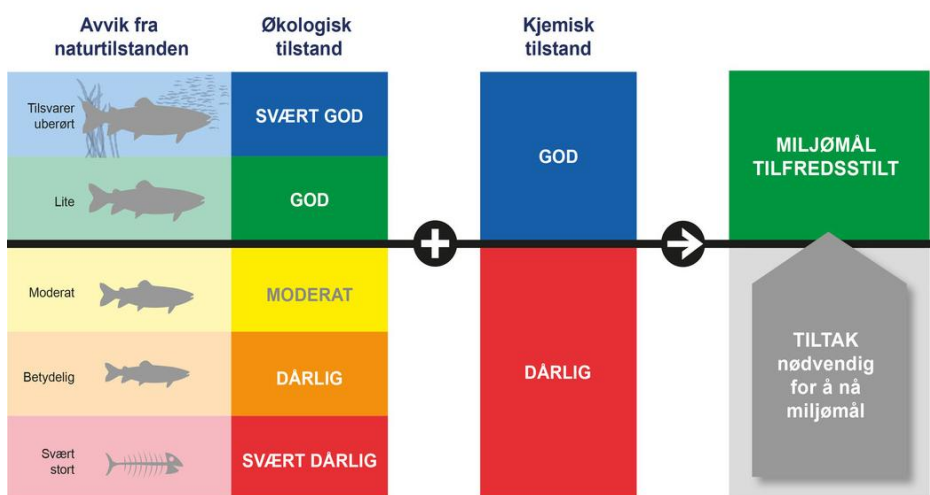

HVA PÅVIRKER VANNMILJØET I IBESTAD KOMMUNE?

Dette dokumentet gir en oversikt over miljøtilstanden og de menneskeskapte påvirkningene på vannmiljøet i Ibestad kommune. Hensikten er å gi et raskt overblikk over hvor vi må gjennomføre tiltak og hvilke påvirkningsdrivere som tiltakene må rettes mot for å oppnå god kjemisk og økologisk tilstand i alle kommunens vannforekomster.

Ord og begreper vi bruker

- Vannforskriften** Vannforskriften er den norske implementeringen av EUs vanddirektiv, og regulerer forvaltningen av vannressurser i Norge. Formålet med forskriften er å sikre god økologisk og kjemisk tilstand for alt vann, og bærekraftig forvaltning av vannforekomstene.
- Vannforekomst** En vannforekomst er en avgrenset mengde med vann. Eksempelvis en bekk, en elv, en innsjø, et magasin, en kanal, en grunnvannsforkomst, en fjord eller en kyststrekning.
- Hovedutfordringer** Hovedutfordringer er de største utfordringene for å oppnå et godt vannmiljø i kommunen. En felles forståelse av utfordringene gir et bedre grunnlag både for det videre samarbeidet mellom sektormyndigheter, og oppdateringen av vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet for perioden 2028-2033.
- Vann-nett** Vann-Nett er kunnskapsdatabasen vi bruker i arbeidet med vannforskriften i Norge. Her finner du informasjon om miljøtilstanden, påvirkningene og de planlagte tiltakene for de enkelte vannforekomstene.

Hva regner vi som et godt vannmiljø?

Vi har et godt vannmiljø når vi har opprettholdt eller nådd målet om minst god kjemisk og økologisk tilstand på vannet. God tilstand innebærer at økosystemet i vannet, med blant annet planter, dyr og vannmiljø, er lite påvirket av menneskelige aktiviteter og at måten vi bruker vannet på er bærekraftig. Etter vannforskriften skal det settes i gang tiltak visst en vannforekomst har dårligere en god tilstand.

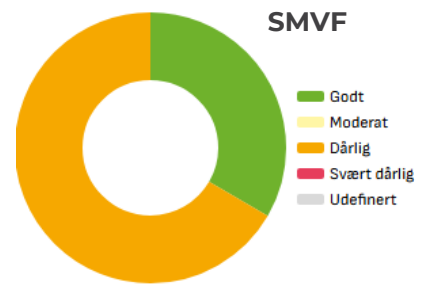
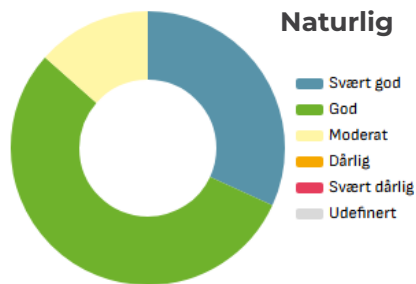
Det er heller ikke lov å forringe tilstanden til en vannforekomst og hvis tilstanden er moderat eller dårligere, skal hver sektormyndighet vurdere hva de kan gjøre for å forbedre eller restaurere vannmiljøet.

De vannforekomstene som er fysisk endret av samfunnsnyttig aktivitet i så stor grad at det ikke er mulig å nå god økologisk tilstand uten at det går vesentlig ut over hvordan vi bruker vannet, kalles sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). Eksempler på samfunnsnyttig aktivitet kan være vannkraft, samferdselsanlegg og drikkevannuttak. Disse vannforekomstene har tilpassede økologiske miljømål; de blir vurdert etter sitt økologiske *potensial*, ikke *tilstand*, og målet er godt økologisk potensial.

Figuren på neste side viser at de aller fleste av de naturlige vannforekomstene i Ibestad kommune har god eller svært god tilstand. Det er likevel 3 vannforekomster som er i moderat økologisk tilstand.

I kommunen er det 6 vannforekomster som er klassifisert som SMVF, hvorav alle er påvirket av vannkraftproduksjon. Blant disse er det 2 med godt, og 4 med dårlig økologisk potensial. Alle har likevel godt økologisk potensial.

HOVEDUTFORDRINGER I IBESTAD KOMMUNE

Til venstre i figuren vises en oversikt over den økologiske tilstanden til alle naturlige overflate-vannforekomster i Ibestad kommune. Til høyre i figuren vises det økologiske potensialet til alle SMVF Ibestad kommune. Kilde: Vann-nett, mai 2025.

TILSTAND	ANTALL	PROSENT %
Svært god	7	31,8 %
God	12	54,5 %
Moderat	3	13,6 %
Dårlig	-	-
Svært dårlig	-	-
Udefinert	-	-
Alle	22	100 %

POTENSIAL	ANTALL	PROSENT %
Godt	2	33,3 %
Moderat	-	-
Dårlig	4	66,7 %
Svært dårlig	-	-
Udefinert	-	-
Alle	6	100 %

Hva bruker vi vannet til i Ibestad?

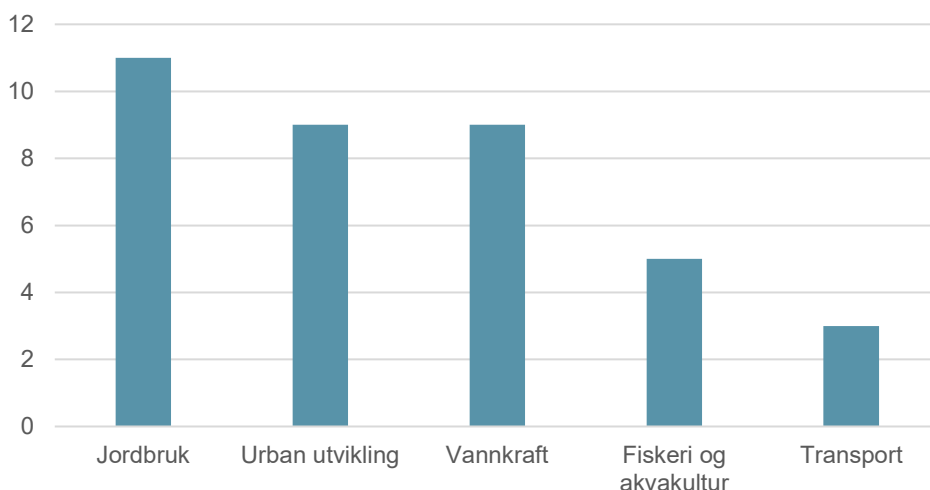
Ibestad kommune inngår i Harstad-Salangen kommune. Kommunen har mange små og store elver, et antall innsjøer samt omringet av kystvannforekomster som Astafjorden, Vågsfjorden, Bygda og søndre del av Salangen.

For befolkningen er vannet viktig når de oppsøker naturen, enten det er for å fiske i bekk eller i sjø, bade i et vann eller stupe i havet eller bare gå en tur i skogen og høre lyden av en sildrende bekk. Og ikke minst er det viktig med rent, og nok, drikkevann i kranen.

I Ibestad kommune finnes det totalt 28 vannforekomster fordelt på 17 elver, 4 innsjøer og 7 kystvannforekomster. De fleste oppnår sine miljømål, men for noen vannforekomster kreves det et eller flere tiltak for å komme opp i god nok tilstand. Figuren ovenfor gir en oversikt over miljøtilstanden til alle vannforekomstene fordelt på naturlige og sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF).

Hvilke aktiviteter påvirker vannet vårt?

Største påvirkningsdrivere i Ibestad kommune

Antall vannforekomster med påvirkning fra hver driver i Ibestad kommune. Kilde: Vann-nett, mai 2025

HOVEDUTFORDRINGER I IBESTAD KOMMUNE

Hvordan påvirker dette vannet vårt?

Jordbruk

I alt er 11 vannforekomster i kommunen påvirket av jordbruk, fra små bekker til kystforekomster. Aller er vurdert til å være påvirket i liten grad. Påvirkningen er mest konsentrert i rundt Straumsbotn (0401021400-C) og Bygda (0401021300-C)

Påvirkningene består av *diffus avrenning fra beite og eng*. Slik avrenningen inneholder næringsstoffer som fosfor og nitrogen og kommer seg hovedsakelig av utvasking av tilført gjødsel på jordene eller avrenning fra rundballager. Husdyr på beite kan også bidra til denne påvirkningen. I ferskvann kan økt næringstilførsel føre til algevekst og dårlige oksygenforhold.

Erosjon av elvebredder kan også inngå i påvirkningskategorien. Erosjon kan føre til at jordpartikler slammer ned bunnen. Dette forverrer lys- og gyteforholdene, og også levestilkårene for planter og dyr.

Antall vannforekomster

påvirket av jordbruk:

- Stor grad 0
- Middels grad 0
- Liten grad 11
- Ukjent grad 0

Urban utvikling

Påvirkninger i kategorien *urban utvikling* kommer av generell urban utvikling, dvs. at vi mennesker bygger ned natur. Eksempler på påvirkninger under driveren urban utvikling er *diffus avrenning fra byer/tettsteder* (overvann som fører med seg søppel og forurensninger), *drikkevannuttak*, *fysiske endringer grunnet infrastruktur eller bebyggelse* samt *avløp*. Totalt er det 10 vannforekomster i kommunen som er påvirket av urban utvikling, 6 av disse er påvirket av avløp og 4 av drikkevann.

Avløp

Avløpsvann bidrar til utslipp av organisk materiale og næringsalter. Dette fører til økt oksygenforbruk, algevekst og dårligere forhold for blant annet bunndyr og fisk. Både kommunale og private avløp kan være en kilde til denne overgjødslingen, som fører til eutrofieringen, i vassdrag, innsjøer og mindre fjorder. I tillegg kan avløpsvannet bidra til utslipp av bakterier, som sammen med algevekst kan forringe badevann eller drikkevann. Videre kan tarmbakterier fra mennesker og dyr kan føre til meget alvorlige og livstruende sykdommer.

Avløpsløsninger fra hus og hytter i spredt bebyggelse er som regel ikke tilknyttet det kommunale avløpsnett. De er ofte gamle og utdaterte og har dårlig vedlikeholdte renseløsninger som ikke renses etter dagens krav. Slike avløp kan gi utslipp av både næringsalter, organisk materiale, bakterier og miljøgifter, og utgjør en betydelig kilde til forurensning og påvirkning på vannkvaliteten, spesielt i mindre vassdrag. Ansvar for å rydde opp i spredte avløp ligger på kommunene og er en omfattende, men viktig jobb.

I Ibestad kommune er det framfor alt kystvannforekomster som er påvirket av kommunalt utslipp mens bekker, elver og vann heller er påvirket av spredt avløp og drikkevannsnuttak.

Antall vannforekomster påvirket av drikkevann:

- Stor grad 0
- Middels grad 1
- Liten grad 3
- Ukjent grad 0

Drikkevann

Tilgang på tilstrekkelig mengder trygt drikkevann er en forutsetning for god helse og et velfungerende samfunn. Drikkevann er nødvendig for innbyggeren i kommunen, men uttaket av vann fra vassdrag eller grunnvann kan føre til endringer i vannføring.

Langvarig eller store uttak kan redusere vannmengden i elver og innsjøer, noe som kan føre til lavere oksygenivåer og er svekkede forhold for akvatiske organismer. Spesielt under tørre perioder kan uttak av drikkevann sette ekstra press på vannforekomstene. I Ibestad kommune er 3 vannforekomster registrert med påvirkningen *Vannuttak eller overføring for drikkevannsforsyning*, mens, *Dam i Vikelva (188-94350-L)* registrert med påvirkningen *Dammer, barrierer og sluser for drikkevannsforsyning*.

Antall vannforekomster påvirket av avløp:

- Stor grad 0
- Middels grad 0
- Liten grad 6
- Ukjent grad 0

HOVEDUTFORDRINGER I IBESTAD KOMMUNE

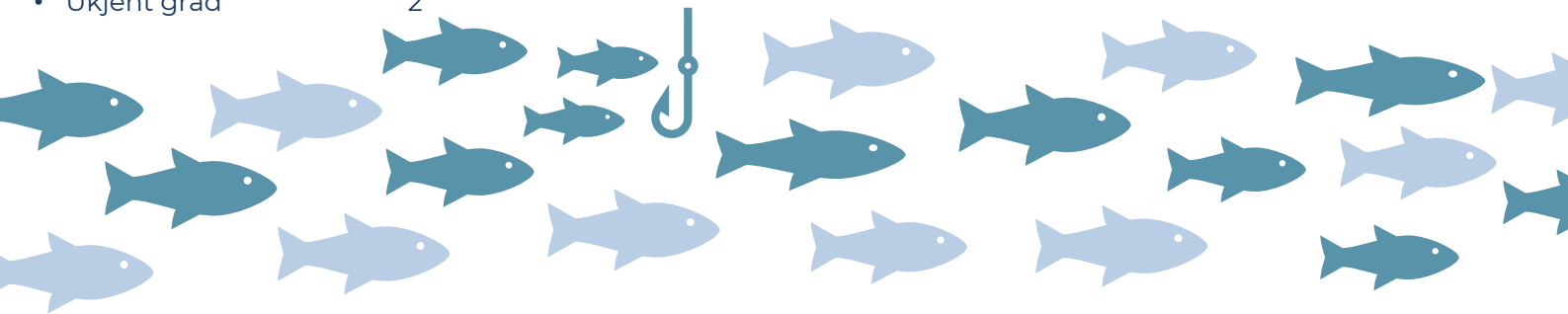
Vannkraft

I Ibestad er vannkraft den største påvirkningen på vannmiljøtilstanden. I kommunen er det etablert 3 vannkraftverk, *Sør-Forså kraftverk*, *Nord-Forså kraftverk* og *Storelva kraftverk*. Påvirkninger fra vannkraft er registrert 16 ganger i kommunen fordelt på 9 vannforekomster, hvilket innebærer at hver tredje vannforekomst i kommunen er påvirket av vannkraft. Av disse har 6 fått status som SMVF. Påvirkningen er størst ved Sør-Forså, hvor 3 vannforekomster er påvirket.

Effektene av vannkraftutbygging på vannforekomstene er blant annet redusert vannføring eller tørrelgging av elvestrekninger, nedtapping eller oppdemming av innsjøer og hurtige temperaturendringer i elver. Også fysiske inngrep fra selve utbyggingen kan få effekter, f.eks. er dammer og barrierer ofte vandringshinder for fisk. Alt dette kan gi problemer for økosystemene, spesielt fiskebestandene, men også for andre plante- og dyrearter i og rundt vassdragene. Vannkraften kan også påvirke kystvannet gjennom økt eller redusert ferskvannstilførsel, som igjen kan endre økosystemet.

Antall vannforekomster påvirket av avløp:

• Stor grad	5
• Middels grad	1
• Liten grad	1
• Ukjent grad	2

Fiskeri og akvakultur

I Ibestad kommune er det ingen vannforekomster som er påvirket av fiskeri, men 5 vannforekomster som er påvirket av akvakultur. I kommunene er det 10 akvakultur lokaliteter, hvorav en er en slaktermerd, en er lokalitet for torsk, mens de resterende produserer laksefisk.

Fem kystvannforekomster er påvirket av akvakultur i liten grad. Disse er påvirket av *Diffus avrenning og utslipp fra fiskeoppdrett. Vågsfjorden (0401020100-4-C)* er tillegg påvirket av *Punktutslipp fra akvakultur*. Disse påvirkningene inkluderer utslipp av fôrrester, avføring fra fisken, kobber fra impregnerte nøter, andre kjemikalier og fremmedstoffer (inkludert legemidler). På grunn av størrelsen på vannforekomstene vurderes den samlede påvirkningen på resipienten ofte som liten, mens påvirkningen på nært liggende økosystem er større.

Det er ikke registrert noen påvirkninger fra akvakultur i elv- eller innsjøforekomster i kommunen. Dette kan ha sammenheng med at det finnes få anadrom laksevassdrag i området. Samtidig er det viktig å merke seg at lakselus og rømt fisk ikke er bundet av kommunegrenser, og påvirkning fra akvakultur kan derfor spre seg videre utenfor kommunens grenser.

Antall vannforekomster påvirket av fiskeri og akvakultur:

• Stor grad	0
• Middels grad	0
• Liten grad	1
• Ukjent grad	0

Antall vannforekomster påvirket av transport og samferdsel:

• Stor grad	3
• Middels grad	1
• Liten grad	0
• Ukjent grad	0

Transport og samferdsel

Ibestad kommune er 4 vannforekomster påvirket av transport. I *Astafjorden (0401020600-2-C)*, *Bygda (0401021300-C)*, og *Vågsfjorden (0401020100-4-C)* ble det gjennom Astafjordprosjektet i 2010 registrert forhøyet verdier av TBT. TBT brukes blant annet i bunnstoff, og skipsfart og annen båttrafikk antas å være kilden.

Utløpet i *Vikelva (188-19-R)* er lagt i et betongrør under Fylkesvei 131. Dette utgjør et vandringshinder for anadrom fisk, og begrenser fiskens tilgang til elven som potensielt gyteområde.

HOVEDUTFORDRINGER I IBESTAD KOMMUNE

Måloppnåelse

I Ibestad er det tre naturlige vannforekomst som ikke når målet om god økologisk tilstand, hvorav samtlige er klassifisert med moderat økologisk tilstand. I tillegg har to vannforekomster dårlig kjemisk tilstand.

I *Hamnvik havn* (041020600-1-C) er det registrert høye nivåer av TBT og påvirkninger av sedimenter som følge av havneaktiviteter og/eller skipsverft. I *Salangen* (0401021000-C) er det registrert høye nivåer av arsen som man regner med kommer fra at fjorden ble brukt som dumpingsareal etter krigen, samt høye nivåer av TBT. Dette gjør at fjorden har moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand. Høye nivåer av TBT og kvikksølv er også bakgrunn for at *Vågsfjorden* (0401020100-4-C) har dårlig kjemisk tilstand. I *Rollneselv nedre del* (188-17-R) er tidligere overfiske av anadrom fisk bakgrunn for moderat økologisk tilstand.

Av de 6 svært modifisert vannforekomstene i kommunen har 4 dårlig økologisk potensial. *Sør-Forså (Storelva)* (188-21-R), *Sør-Forså Skipsvatn-Forsåvatn* (188-22-R), *Sør-Forså østre løp* (188-23-R) og *Nord-Forså (Storelva)* (188-2-R) er alle påvirket av vannkraft i form av *Hydrologiske endringer uten minstevannføring*, og *Hydromorfologiske endringer ved overføring av vann*. Alle disse, med unntak av *Sør-Forså (Storelva)*, har fått fastsatt mindre strenge miljømål for å oppnå godt økologisk potensial innen 2027, grunnet høye kostnader knyttet til å nå det opprinnelige miljømålet.

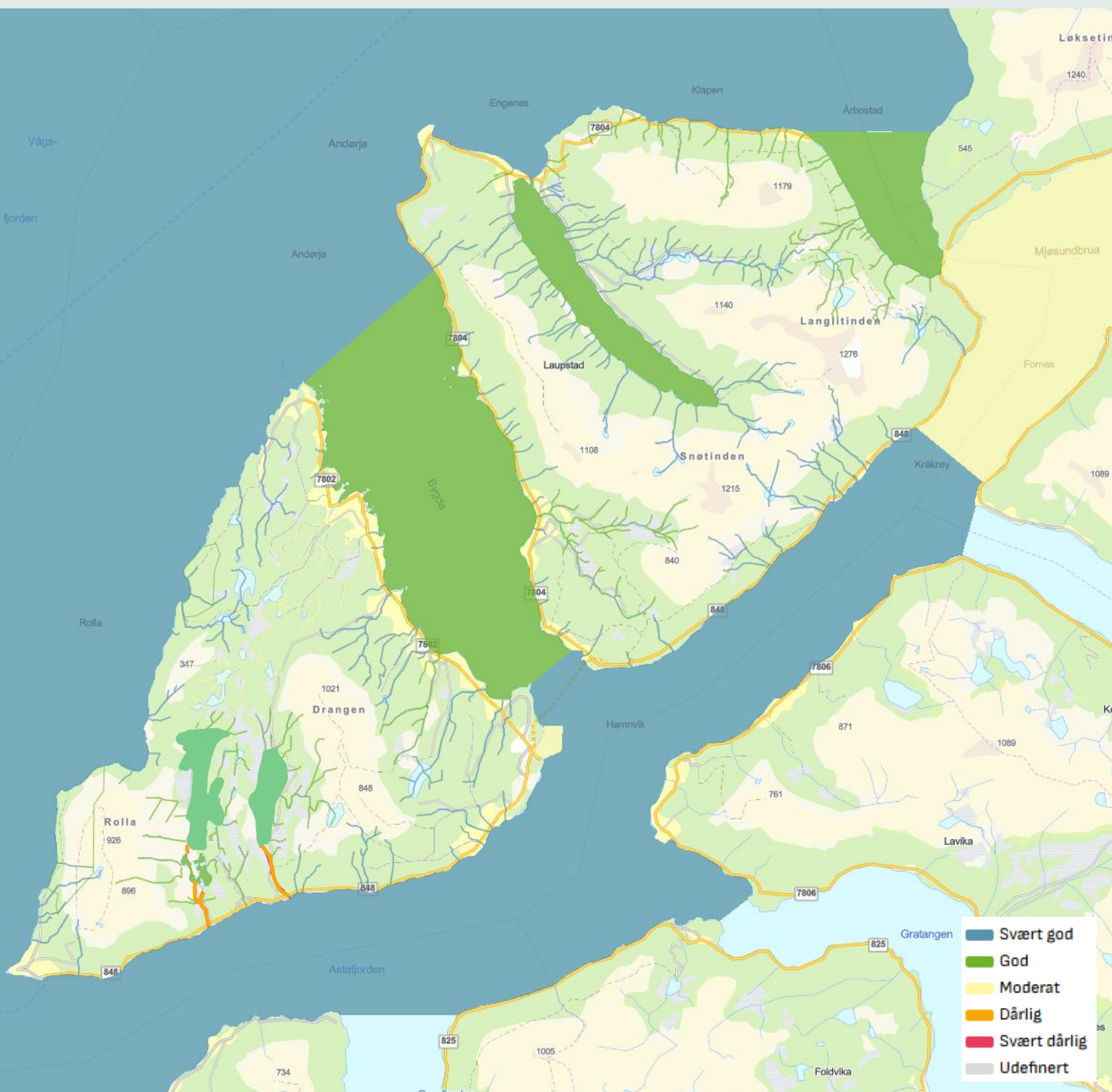
Det er ingen andre unntak fra de generelle miljømålene. Det betyr at alle ytterligere vannforekomster, skal nå miljømålet om minst god økologisk tilstand/potensial og god kjemisk tilstand innen utgangen av inneværende planperiode, dvs 2027. For å oppnå dette må et stort antall tiltak hos flere sektormyndigheter settes i verk, og rekke å få effekt, på mindre enn to år. Dette er lite sannsynlig, men det er likevel viktig å iverksette nødvendige tiltak nå og arbeide systematisk for å sikre god økologisk og kjemisk tilstand i kommende planperioder

Usikkerheter

Dette dokumentet gir en oversikt over hovedutfordringene på vannmiljøet i Ibestad kommunen, basert på tilgjengelige data fra Vann-Nett ved tidspunktet for uthenting. Det er viktig å merke seg at faktaarket ikke gir en fullstendig fremstilling og for mer detaljert informasjon om miljøtilstand, påvirkninger og tiltak for den enkelte vannforekomst, samt for kommunen som helhet, kan Vann-Nett.no benyttes. Dataen som er presentert i dokumentet inkluderer alle vannforekomster som ligger helt eller delvis innenfor kommunens grenser, selv om det kun utgjør en liten fraksjon av den totale vannforekomsten.

Vann-Nett fungerer som en kunnskapsbase og et verktøy for forvaltning, som gir tilgang til informasjon om vannets kvalitet og tilstand. Selv om data om diffus avrenning og punktutslipp fra akvakultur er oppdaterte, er det fortsatt enkelte påvirkninger som ikke er fullstendig dokumentert, verken kvantitativt eller kvalitativt. På grunn av Troms' store geografiske omfang og mange vannforekomster, kan overvåkningsdataene være begrensede, noe som kan føre til manglende eller ufullstendige opplysninger for enkelte områder. Noe som kan gi et mer positivt bilde av tilstanden enn realiteten. Mangelen på overvåkingsdata kan ha sammenheng med at påvirkninger fra jordbruk og spredt avløp i stor grad er registrert med lav påvirkningsgrad. Videre har alle vannforekomster ha en definert økologisk tilstand, mens nærmere 86% av vannforekomstene i Ibestad står uten en definert kjemisk tilstand. Dette viser hvordan Vann-Nett gir et godt bilde på det vi vet, men sier lite om det vi ikke har kunnskap om. Dette kan påvirke nøyaktigheten og representativiteten av informasjonen, og viser behovet for ytterligere kartlegging og overvåkning av vannmiljøet i regionen. For å styrke datagrunnlaget har kommunene våren 2025 oppdaterte påvirkninger knyttet til sine ansvarsområder, det samme skal andre sektormyndigheter. Dette kan føre til mindre endringer i registrert påvirkningsgrader og lignende. Ser du at noe informasjon i dokumentet eller Vann-Nett er misvisende, ta gjerne kontakt!

En viktig del av vannforskriften og vannforvaltning er det å unngå forringelse av vannmiljøet. Dette innebærer at kommunen må gjennomføre avbøtende tiltak gjennom god planlegging og forvaltning for å sikre bærekraftig bruk av vannet. Ved å implementere effektive tiltak kan kommunen bidra til å beskytte vannkvaliteten og redusere negative påvirkninger, samtidig som de overholder kravene i vannforskriften. Til tross for begrensningene i overvåkingsdataene gir dokumentet en god innføring av de viktigste utfordringene knyttet til vannmiljøet i kommunen.

Kart som viser karakterisering av den økologiske tilstanden for naturlige vannforekomster og det økologiske potensialet for Sterkt modifiserte vannforekomster i Ibestad kommune. Data hentet fra Vann-Nett mai 2025.